

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Predmetni program

MUZIKA – MOJ JEZIK

OBAVEZAN IZBORNI PREDMET ZA DOPUNU MATURSKOG STANDARDA
III i/ili IV razred

Podgorica

2020.

SADRŽAJ

A.	NAZIV PREDMETA.....	3
B.	ODREĐENJE PREDMETA	3
C.	CILJEVI PREDMETA.....	4
D.	POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	4
E.	OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA	5
F.	DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA.....	12
G.	PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA	13
H.	VREDNOVANJE OBRAZOVNO – VASPITNIH ISHODA	14
I.	USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA (STRUČNA SPREMA I LITERATURA)	15

A. NAZIV PREDMETA

MUZIKA – MOJ JEZIK

B. ODREĐENJE PREDMETA

Predmet **Muzika - moj jezik**, kao izborni predmet u gimnaziji, omogućava učenicima da istražuju, stvaraju, percipiraju i formiraju misli, slike i osjećanja kroz muziku na nivou koji je usklađen sa potrebama i mogućnostima učenika ovog uzrasta. Muzika – moj jezik svojim programom čini da učenik¹ interaguje sa zvukom – simultano angažujući um, tijelo i duh, i to kroz stvaranje, izvođenje i slušanje. Muzika nudi jedan od najefikasnijih načina povezivanja misli i osjećanja, i pruža način učenja koji djelotvorno integriše kognitivne, psihomotorne i afektivne sposobnosti. Cilj predmetnog programa Muzika – moj jezik je da kod učenika unaprijedi prethodno stečena znanja. Učenici – gimnazijalci će u nastavi predmeta Muzika – moj jezik, kroz individualni angažman i zajedničke projekte, dodatno razviti niz vještina i kompetencija, posebno kritičko mišljenje. Muzičko obrazovanje igra veliku ulogu u ukupnom razvoju ličnosti – graditelja zdravijeg društva, koji poštuje i podržava raznolikost ljudskih vrijednosti.

Ishodi učenja za predmet **Muzika – moj jezik** se realizuju dominantno kroz sljedeće aktivnosti:

- Slušanje
- Izvođenje
- Stvaranje

Slušanje je ključni proces u muzičkom obrazovanju. Kroz slušanje učenici doživljavaju komponente različitih muzičkih vrsta i žanrova. Učenje pažljivom i promišljenom slušanju muzike, omogućava učeniku da razmišlja o sopstvenom doživljaju i da uvažava tuđa i drugačija promišljanja, te da ima analitički duh.

Izvođenje stavlja u fokus priliku da učenik pjeva i svira, uz razumijevanje strukturnih komponenti muzike. Učenik savladava tehnike kojima zvuk postaje muzika, shvata kako se ritam ili melodija oblikuju u veće strukture ili forme i kako se primjenjuju elementi ekspresije (dinamika, tempo, artikulacija, boja), koristeći glas i svirajući na muzičkim instrumentima.

Stvaranje je proces koji koristi i razvija prirodne predispozicije kreativnosti učenika. Kroz muzičke aktivnosti poput savladavanja postojećih kompozicija, kreiranja novih i improvizacije, učenici će primijeniti muzičke vještine i koncepte koje su stekli slušanjem i izvođenjem, zaokružujući tako i čineći relevantnim sve do tad naučeno.

Broj časova po godinama obrazovanja i oblicima nastave

Izborni predmet **Muzika – moj jezik** se izučava sa dva časa nedjeljno i to (po razredima):

Razred	Sedmični broj časova	Ukupni broj časova	Obavezni dio (80-85%)	Otvoreni dio (15 do 20%)	Teorijska nastava (TN)	Vježbe i ostali vidovi
--------	----------------------	--------------------	-----------------------	--------------------------	------------------------	------------------------

¹ Svi izrazi koji se u ovom programu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

III	2	70	80%	20%	10%	90%
IV	2	64	80%	20%	10%	90%

Broj časova je procentualno naveden, uz **mogućnost** kombinovanja ishoda na časovima, u skladu sa interesovanjima/mogućnostima učenika, a po procjeni nastavnika.

C. CILJEVI PREDMETA

Muzika – moj jezik pruža učeniku priliku da:

- razvija kompetencije za rješavanje problema, kritičko razmišljanje i sposobnost donošenja odluka, a kroz iskustvo sa muzikom;
- muzički se opismenjuje;
- povezuje znanje stečeno kroz muziku sa ostalim aspektima života;
- pokazuje razumijevanje i uvažavanje umjetničkog i estetskog izraza;
- razvija pozitivnu sliku o sebi, izgrađuje samomotivaciju i razvija nezavisnost;
- razvija socijalnu interakciju, koja uključuje stvaranje, slušanje i izvođenje muzike;
- razvija međukulturalno razumijevanje i poštovanje kroz upoznavanje muzike i muzičke tradicije različitih kultura;
- razvija disciplinu u radu pri učestvovanju u praktičnim zadacima koji zahtijevaju visok stepen usredsređenosti i kontinuirane prakse;
- istražuje mogućnosti za doživotnim aktivnim učestvovanjem u nekim od vidova muzike kao umjetnosti.

D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Na osnovu istraživanja koja su sprovedena među učenicima crnogorskih gimnazija neposredno prije izrade predmetnih programa, a tiču se značaja i uloge nastavnih predmeta **Muzička umjetnost i Muzika – moj jezik**, zaključuje se da su učenici svjesni koliki značaj muzika ima na njihov razvoj. Od izuzetnog značaja je i iskazana učenička spoznaja da predmet Muzika – moj jezik treba postaviti i relizovati interdisciplinarno sa drugim nastavnim predmetima, ili da nastavne predmete treba izučavati uz korelaciju sa nastavnim predmetom **Muzika – moj jezik**. Kroz prisustvo muzike na časovima crnogorskog, srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti i stranih jezika, fizičkog vaspitanja, likovne umjetnosti, istorije, geografije, fizike, matematike, sociologije i dr, a kroz tematsku i strukturnu korelaciju omogućava se integracija ovih predmeta. Doživljajno slušanje, analiziranje, pravljenje analogije između muzike i sadržaja navedenih predmeta dodatno unapređuje vrijednost nastave. Sem direktne korelacije sa navedenim predmetima, muzika pomaže razvoj niza sposobnosti koje su potrebne čovjeku. Sluh, vid, verbalno izražavanje, čitanje, matematička percepcija u analizi muzike, kreativne sposobnosti, socijalne vještine, apstraktno razmišljanje, razvoj estetskog doživljaja su samo neke od osobenosti koje muzika direktno razvija, a koje su potrebne u najširem smislu razvoja kognitivnih vještina učenika.

Razvoj osjećaja odgovornosti, timski rad u nastavi, uočavanje problema iz neposredne okoline i predlaganje rješenja, povezani su i sa **međupredmetnim temama**, koje, u zavisnosti od sadržaja treba implementirati.

E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA

III razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da izvodi vokalno/instrumentalno kompozicije različitih žanrova.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna tonski rod u kojem je pjesma napisana;
- analizira notni tekst pjesama;
- objasni ulogu dionica aranžmana;
- izvodi himnu Crne Gore;
- poštuje pravila pri izvođenju himne Crne Gore;
- razumije zbog čega i kada se izvodi himna;
- svira na jednostavnim melodijskim instrumentima (sintisajzer, melodika i dr);
- koristi notno pismo (svira/pjeva na osnovu notnog teksta uvažavajući muzičke oznake);
- razlikuje vrste muzike i muzičke žanrove (narodna muzika, umjetnička, muzika za igru);
- upoređuje muzičke karakteristike narodnih pjesama drugih zemalja i upoređuju ih sa karakteristikama crnogorske narodne muzike (ritam, melodija, instrumenti);
- aktivno učestvuje u grupnom pjevanju/muziciranju;
- vrednuje svoje izvođenje i izvođenje grupe.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Jednoglase i dvoglasne pjesme (crnogorske narodne pjesme i narodne pjesme drugih zemalja, umjetničke pjesme) pisane u duru i molu; muzika za igru; solo pjesma; pjevački glasovi; prosti i složeni taktovi; pjesme sa raspisanim vokalnim i vokalno-instrumentalnim aranžmanima; narodne i umjetničke kompozicije (ili odlomci); melodijsko-ritmički višeglasni aranžmani; ljestvice.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- slušaju vokalno-instrumentalno izvođenje himne, vokalno-instrumentalno izvođenje obrađenih pjesama (jednoglasi i dvoglasni), uočavajući razlike u interpretaciji;
- izvode: himnu (vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno), pjesme po sluhu, pjesme po notnom tekstu (jednoglase ili dvoglasne – crnogorske narodne pjesme, narodne pjesme drugih zemalja, umjetničke pjesme, u duru i molu);
- prepoznaju događaje na kojima se izvodi himna (svečanosti, sportski događaji...);
- sviraju na melodijskom instrumentu;
- vježbajući, usklađuju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih/izgrađuju kolektivni duh;
- improvizuju melodijsko-ritmičke cjeline uvažavajući muzičko-izražajne elemente;
- izvode dionice melodijsko-ritmičkih višeglasnih aranžmana gradeći cjelinu;

- analiziraju zvučne primjere (aranžman, dionice, notni tekst...);
- vježbajući stvaraju ritmičko-melodijske dopunjalke, oblikuju ritmičku pratnju za obrađene pjesme;
- vježbajući stvaraju ritmičko-melodijske cjeline.

c) Broj časova realizacije

Broj časova se ostvaruje uz mogućnost kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da razvije muzičko-stvaralačke sposobnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- improvizuje ritam na zadati tekst;
- učestvuje u stvaranju ritmičkih dopunjalke;
- učestvuje u stvaranju kratkih melodijskih cjelina;
- primijeni stečena znanja (dinamičke oznake, oznake za tempo, artikulacija...);
- stvori ritmičko-melodijske cjeline na zadati literarni tekst;
- primjer zapisuje pomoću aplikacije za pisanje nota (Score Creator, Make staff sheet, Notate me now, ...);
- prilagodi muzičku podlogu atmosferi scene (video spotovi, emisije, reklame, film...);
- odredi pjevačke glasove po boji i opsegu;
- uporedi karakter kompozicije/muzičkih odlomaka sa karakterom i raspoloženjem učenika iz odjeljenja.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Ritmičke i ritmičko-melodijske dopunjalke; beatbox; obrađene pjesme; opera; mjuzikl; opereta; literarni tekst.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- učestvuju u pravljenju aranžmana – biraju instrument kojem će “dodijeliti” osmišljenu ritmičku ili ritmičko-melodijsku cjelinu;
- osmišljavaju vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne cjeline;
- slušajući odlomke kompozicija ili kraće kompozicije, osmišljavaju/kreiraju pokrete ili kratke koreografije;
- koristeći postojeće muzičke cjeline, osmišljavaju muzičku podlogu za video spotove, emisije, reklame, film...;
- kreiraju/stvaraju muzičke cjeline za video spotove, emisije, reklame, film i koriste ih kao muzičku podlogu;

- na osnovu boje i opsega glasa biraju odgovarajućeg učenika iz odjeljenja i pronalaze sličnosti sa određenim interpretatorom/likom iz opere, mjuzikla...;
- upoređuju karakter kompozicije/muzičkih odlomaka (dinamika, tempo, ritam, kretanje melodijske linije...) sa karakterom i raspoloženjem učenika iz odjeljenja.

c) Broj časova realizacije

*Broj časova se ostvaruje uz **moгуćnost** kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.*

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da analitički sluša muziku različitih stilskih epoha i žanrova.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- slušno prepoznati muzička i muzičko-scenska djela;
- slušno prepoznati i imenuje vrstu muzike;
- objasniti muzičko-izražajna sredstva slušanih kompozicija;
- objasniti ulogu pojedinih muzičkih instrumenata u slušanim muzičkim djelima;
- uporedi dva muzička djela (različitih žanrova, karaktera, tempa...);
- prepoznati karakteristike stilskih epoha (muzičke oblike, zastupljene instrumente, izvođače, kompozitore...);
- na osnovu audio i audio-vizuelnih primjera, prepoznati određene plesove i povezuju sa zemljama porijekla;
- prepoznati himne zemalja koje obrađuje iz drugih nastavnih predmeta (geografija, strani jezici, istorija, crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost);
- objasniti pojam folklor;
- navede osnovne karakteristike folklor;
- poveže igre i nošnje sa određenim oblastima Crne Gore.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Audio i audio-vizuelni zapisi kompozicija iz različitih stilskih epoha; vokalna muzika; pjevački glasovi; solo pjesma; instrumentalna muzika; vokalno-instrumentalna muzika; programska muzika; apsolutna muzika; elektronska muzika; muzički instrumenti/ grupe; kompozitori; ples; folklor; himna; izvođači.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- slušajući kompozicije, uočavaju cjeline u kompozicijama;
- slušajući kompozicije, upoređuju muzičke oblike;
- slušajući kompozicije, analiziraju izvođački ansambl;
- slušajući kompozicije, uočavaju muzičko-izražajna sredstva;
- slušno prepoznaju i izdvajaju melodijsku frazu;
- posjećuju koncerte umjetničke, narodne i popularne muzike, predstave, festivale;

- nakon posjećenih koncerata, predstava, gledanja filma, festivala, emisija..., daju analitički osvrt;
- na osnovu audio i audio-vizuelnih primjera, prepoznaju određene plesove i povezuju sa zemljama porijekla;
- prepoznaju himne zemalja koje obrađuje iz drugih nastavnih predmeta (Geografija, Strani jezici, Istorija, Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost);
- na osnovu slika, audio-vizuelnih zapisa, prepoznaju narodne nošnje i njene djelove;
- slušajući/ gledajući prepoznaju narodne instrumente;
- navode imena najpoznatijih izvođača crnogorske narodne muzike;
- navode festivale i institucije u Crnoj Gori, značajne za razvoj i održivost dječije, narodne, umjetničke i popularne muzike

c) Broj časova realizacije

*Broj časova se ostvaruje uz **mogućnost** kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.*

IV razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da izvodi vokalno/instrumentalno kompozicije različitih žanrova.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna tonski rod u kojem je pjesma napisana;
- analizira notni tekst pjesama;
- objasni ulogu dionica aranžmana;
- izvodi himnu Crne Gore;
- poštuje pravila pri izvođenju himne Crne Gore;
- razumije zbog čega i kada se izvodi himna;
- svira na jednostavnim melodijskim instrumentima (sintisajzer, melodika i dr);
- koristi notno pismo (svira/pjeva na osnovu notnog teksta uvažavajući muzičke oznake);
- razlikuje vrste muzike i muzičke žanrove (narodna muzika, umjetnička, muzika za igru);
- upoređuje muzičke karakteristike narodnih pjesama drugih zemalja i upoređuju ih sa karakteristikama crnogorske narodne muzike (ritam, melodija, instrumenti);
- aktivno učestvuje u grupnom pjevanju/muziciranju;
- vrednuje svoje izvođenje i izvođenje grupe.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Jednoglase i dvoglasne pjesme (crnogorske narodne pjesme i narodne pjesme drugih zemalja, umjetničke pjesme) pisane u duru i molu; muzika za igru; solo pjesma; pjevački glasovi; prosti i složeni taktovi; pjesme sa raspisanim vokalnim i vokalno-instrumentalnim aranžmanima; narodne i umjetničke kompozicije (ili odlomci); melodijsko-ritmički višeglasni aranžmani; ljestvice.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- slušaju vokalno-instrumentalno izvođenje himne, vokalno-instrumentalno izvođenje obrađenih pjesama (jednoglasi i dvoglasni), uočavajući razlike u interpretaciji;
- izvode: himnu (vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno), pjesme po sluhu, pjesme po notnom tekstu (jednoglasi ili dvoglasne – crnogorske narodne pjesme, narodne pjesme drugih zemalja, umjetničke pjesme, u duru i molu);
- prepoznaju događaje na kojima se izvodi himna (svečanosti, sportski događaji...);
- sviraju na melodijskom instrumentu;
- vježbajući, usklađuje svoje izvođenje sa izvođenjem drugih/izgrađuje kolektivni duh;
- improvizuju melodijsko-ritmičke cjeline uvažavajući muzičko-izražajne elemente;
- izvode dionice melodijsko-ritmičkih višeglasnih aranžmana gradeći cjelinu;
- analiziraju zvučne primjere (aranžman, dionice, notni tekst...);
- vježbajući stvaraju ritmičko-melodijske dopunjalke, oblikuju ritmičku pratnju za obrađene pjesme;
- vježbajući stvaraju ritmičko-melodijske cjeline.

c) Broj časova realizacije

*Broj časova se ostvaruje uz **mogućnost** kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.*

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da razvije muzičko-stvaralačke sposobnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- improvizuje ritam na zadati tekst;
- učestvuje u stvaranju ritmičkih dopunjalke;
- učestvuje u stvaranju kratkih melodijskih cjelina;
- primijeni stečena znanja (dinamičke oznake, oznake za tempo, artikulacija...);
- stvori ritmičko-melodijske cjeline na zadati literarni tekst;
- primjer zapisuje pomoću aplikacije za pisanje nota (Score Creator, Make staff sheet, Notate me now, ...);
- prilagodi muzičku podlogu atmosferi scene (video spotovi, emisije, reklame, film...);
- odredi pjevačke glasove po boji i opsegu;
- uporedi karakter kompozicije/muzičkih odlomaka sa karakterom i raspoloženjem učenika iz odjeljenja.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Ritmičke i ritmičko-melodijske dopunjalke; beatbox; obrađene pjesme; opera; mjuzikl; opereta; literarni tekst.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- učestvuju u pravljenju aranžmana – biraju instrument kojem će “dodijeliti” osmišljenu ritmičku ili ritmičko-melodijsku cjelinu;
- osmišljavaju vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne cjeline;
- slušajući odlomke kompozicija ili kraće kompozicije, osmišljavaju/kreiraju pokrete ili kratke koreografije;
- koristeći postojeće muzičke cjeline osmišljavaju muzičku podlogu za video spotove, emisije, reklame, film...;
- kreiraju/stvaraju muzičke cjeline za video spotove, emisije, reklame, film i koriste ih kao muzičku podlogu;
- na osnovu boje i opsega glasa biraju odgovarajućeg učenika iz odjeljenja i pronalaze sličnosti sa određenim interpretatorom/likom iz opere, mjuzikla...;
- upoređuje karakter kompozicije/muzičkih odlomaka (dinamika, tempo, ritam, kretanje melodijske linije...) sa karakterom i raspoloženjem učenika iz odjeljenja.

c) Broj časova realizacije

*Broj časova se ostvaruje uz **mogućnost** kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.*

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da analitički sluša muziku različitih stilskih epoha i žanrova.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- slušno prepozna muzička i muzičko-scenska djela;
- slušno prepozna i imenuje vrstu muzike;
- objasni muzičko-izražajna sredstva slušanih kompozicija;
- objasni ulogu pojedinih muzičkih instrumenata u slušanim muzičkim djelima;
- uporedi dva muzička djela (različitih žanrova, karaktera, tempa...);
- prepozna karakteristike stilskih epoha (muzičke oblike, zastupljene instrumente, izvođače, kompozitore...);
- na osnovu audio i audio-vizuelnih primjera, prepoznaje određene plesove i povezuje sa zemljama porijekla;
- prepozna himne zemalja koje obrađuje iz drugih nastavnih predmeta (Geografija, Strani jezici, Istorija, Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost);
- objasni pojam folklor;
- navede osnovne karakteristike folklor;
- poveže igre i nošnje sa određenim oblastima Crne Gore.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi

Audio i audio-vizuelni zapisi kompozicija iz različitih stilskih epoha; vokalna muzika; pjevački glasovi; solo pjesma; instrumentalna muzika; vokalno-instrumentalna muzika; programska muzika; apsolutna muzika; elektronska muzika; muzički instrumenti/ grupe; kompozitori; ples; folklor; himna; izvođači.

b) Aktivnosti učenja

U nastavi predmeta **Muzika – moj jezik ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje, stvaranje, slušanje.*

Učenici:

- slušajući kompozicije, uočavaju cjeline u kompozicijama;
- slušajući kompozicije, upoređuju muzičke oblike;
- slušajući kompozicije, analiziraju izvođački ansambl;
- slušajući kompozicije, uočavaju muzičko-izražajna sredstva;
- slušno prepoznaju i izdvajaju melodijsku frazu;
- posjećuju koncerte umjetničke, narodne i popularne muzike, predstave, festivale;
- nakon posjećenih koncerata, predstava, gledanja filma, festivala, emisija..., daju analitički osvrt;
- na osnovu audio i audio-vizuelnih primjera, prepoznaju određene plesove i povezuju sa zemljama porijekla;
- prepoznaju himne zemalja koje obrađuje iz drugih nastavnih predmeta (Geografija, Strani jezici, Istorija, Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost);
- na osnovu slika, audio-vizuelnih zapisa, prepoznaju narodne nošnje i njene djelove;
- slušajući/ gledajući prepoznaju narodne instrumente;
- navode imena najpoznatijih izvođača crnogorske narodne muzike;
- navode festivale i institucije u Crnoj Gori, značajne za razvoj i održivost dječije, narodne, umjetničke i popularne muzike

c) Broj časova realizacije

*Broj časova se ostvaruje uz **moćnost** kombinovanja obrazovno-vaspitnih ishoda, u skladu sa interesovanjima i mogućnostima učenika.*

F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA

Nastava predmeta **Muzika – moj jezik** planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika, kroz koji uče da motivisano, sa zadovoljstvom i izazovom ovladavaju analitičkim, kritičkim i kreativnim mišljenjem. Predmet, po svojoj prirodi, pomaže opštem, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom razvoju, kao i razvoju kreativnih potencijala. Zbog toga treba kombinovati sve muzičke aktivnosti u skladu sa razvojnim mogućnostima učenika, a kroz optimalnu povezanost muzičkog trojstva: apercepcije (slušanje muzike sa razumijevanjem), izvođenja i stvaralaštva. Nastava predmeta Muzika – moj jezik omogućava aktuelizaciju i raznovrsnost školskih metoda i formi.

Obrazovno-vaspitni ishodi učenja se dominantno realizuju kroz:

IZVOĐENJE se realizuje putem pjevanja i sviranja. U procesu ovladavanja pjevanjem/sviranjem razvijaju se kompetencije za kritičkim i estetskim vrednovanjem muzike, kao i emocionalni razvoj. Kod izvođenja moraju se uzeti u obzir **individualne izvođačke mogućnosti** učenika.

SLUŠANJE – Učenike treba upoznati sa najkvalitetnijim muzičkim djelima različitih razdoblja, stilova, vrsta i žanrova kako bi se uspostavila vrijednosna mjerila za estetsko i kritičko doživljavanje muzike i kod učenika se razvio muzički ukus. Sadržaje iz istorije muzike treba učenicima prezentovani u najvećoj mjeri na osnovu slušnih primjera. Kako bi učenici bili akteri u saznavnom procesu treba insistirati da učenici istražuju uticaj istorijskih događaja na stvaralaštvo kompozitora, da informacije prezentuju putem micro:bit-a, power point-a (uključujući podatke/informacije dobijene anketiranjem na primjer). U tom slučaju nastavnik pred učenike postavlja jasno definisan cilj i zadatke, obavještava ih o određenom sadržaju i upućuje na odgovarajuće izvore potrebnih informacija, daje jasne instrukcije kako da pristupe obradi materijala, na šta da obrate pažnju, definišući obavezno obim materijala i nivo obrade. Kroz istraživački rad, učenici na internetu mogu pronaći mnoštvo zanimljivosti o kompozitorima i izvođačima, kao i kvalitetne audio i audio-vizuelne zapise muzičkih djela. Kvalitetna izvođenja/snimke određenih kompozicija, učenici mogu zatražiti i u muzičkoj školi koja se nalazi u istom gradu u kojem i njihova škola (učenici, nastavnici, saradnici).

STVARANJE ima poseban značaj u razvoju kreativnosti učenika. Polje stvaralaštva je otvoreno za ideje, slobodu izraza, te improvizaciju, stvaranje ritmičkih, melodijskih i ritmičko-melodijskih cjelina. Učenici će zahvaljujući stečenim znanjima, koristeći elemente muzičkog jezika i primjenjujući njegove zakonitosti, sprovoditi ideje za izgradnju kratkih muzičkih formi.

G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA

a) Prilagođavanje programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Članom 11 Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama propisano je da se u zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni programi, pored ostalog mogu:

- a) modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa;
- b) prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju.

Član 16 istog Zakona propisuje da je škola, odnosno resursni centar dužan da, po pravilu, u roku od 30 dana po upisu djeteta, donese individualni razvojno-obrazovni program za dijete sa posebnim obrazovnim potrebama (IROP), u saradnji sa roditeljem i o tome obavijesti Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje i Ispitni centar. Više informacija moguće je naći na sajtu:

<http://www.skolskiportal.edu.me/Pages/Inkluzivnoobrazovanje.aspx>

Muzički pedagozi imaju važnu ulogu u pristupu procjene kako nastavni predmet Muzička umjetnost može pružiti najbolje moguće iskustvo svim učenicima. U standardizovanju individualnih programa za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, a u cilju dijeljenja iskustava, najbolje je saradivati sa pedagoško-psihološkim službama, roditeljima, drugim muzičkim pedagogima, sa kolegama iz drugih predmeta u matičnoj školi, drugim školama i sa relevantnim institucijama. Iskustva pokazuju da će procjena biti najuspješnija kada čitava zajednica nastupa sinhrono. Prepoznavanje prihvatljivih ishoda, njihovo ovladavanje kroz interdisciplinarnost, redovno praćenje napretka će pružiti roditeljima i drugim donosiocima odluka informacije koje će biti od koristi za permanentni razvoj djeteta.

b) Prilagođavanje programa nadarenim učenicima

HOR I ORKESTAR

Nastavnici treba da planiraju i realizuju časove Hora i Orkestra tokom cijele školske godine.

S obzirom na to da učenici svih razreda ne pohađaju nastavu Muzika – moj jezik, potrebno im je dati šansu da se kontinuirano razvijaju, te da u okviru časova Hora/Orkestra učestvuju u aktivnom muziciranju.

Učenici koji pohađaju ove oblike nastave prethodno prisustvuju audiciji.

U toku školske godine, na raznim manifestacijama hor izvodi repertoar na sljedeći način – samostalno sa i bez instrumentalne pratnje ili uz klavirsku pratnju nastavnika, orkestra ili muzičkih aparata.

Ako postoji interesovanje učenika za sviranje, može se organizovati i orkestar bilo koje kombinacije instrumenata u zavisnosti od interesovanja i mogućnosti učenika i raspoloživih školskih instrumenata.

U okviru nastave Hora i Orkestra posebna pažnja se ukazuje učenicima koji su sposobni da svoju nadarenost demonstriraju i kao solisti.

U nastavi Hora pjesme su prilagođene uzrastu. Jedan dio programa sačinjavaju pjesme svečanog karaktera, a drugu narodne pjesme i kompozicije domaćih i stranih autora.

U nastavi Orkestra kompozicije su prilagođene uzrastu i mogućnostima instrumenata koji su zastupljeni u njemu.

U okviru nastave Hora i Orkestra posebna pažnja se ukazuje učenicima koji su sposobni da svoju nadarenost demonstriraju i kao solisti.

U nastavi Hora pjesme su prilagođene uzrastu. Jedan dio programa sačinjavaju pjesme svečanog karaktera, a drugu narodne pjesme i kompozicije domaćih i stranih autora.

U nastavi Orkestra kompozicije su prilagođene uzrastu i mogućnostima instrumenata koji su zastupljeni u njemu.

H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPIITNIH ISHODA

Vrednovanje je permanentna aktivnost u razredu. Motivacija za učenje ne bi trebala biti usmjerena na samu ocjenu, već na učenikov razvoj, napredak i uspjeh. Pri realizaciji pojedinih ishoda moraju se uzeti u obzir **individualne** muzičke sposobnosti ili limiti svakog učenika ponaosob.

Učenike treba upoznati s elementima ocjenjivanja i što će se vrednovati tokom godine. Najveći značaj kod ocjenjivanja ćemo dati području na kojem su učenikove najveće sposobnosti.

OCJENA	OPIS
Odličan (5)	Samostalno tačno interpretira obrađeno gradivo, rado učestvuje u različitim oblicima stvaralačkog izražavanja i daje inicijative, ističe se po iscrpnosti, uspješnosti i kreativnosti, drži se zadate teme i uočava suštinu sadržaja.
Vrlo dobar (4)	Samostalno približno tačno interpretira obrađeno gradivo, rado učestvuje u različitim oblicima stvaralačkog izražavanja i daje inicijative, drži se zadate teme i uočava suštinu sadržaja.
Dobar (3)	Uz pomoć nastavnika tačno interpretira obrađeno gradivo, učenik se trudi u radu i obavljanju postavljenih zadataka, ali mu nedostaje jasnoća u izražaju, slabije uočava suštinu sadržaja, teže pokazuje i artikuliše svoje sposobnosti.
Dovoljan (2)	Uz pomoć nastavnika trudi se da interpretira što tačnije obrađeno gradivo, učenik ne pokazuje interes prema stvaralačkom izražavanju, ali reaguje na podsticaj nastavnika, djelimično izvršava postavljene zadatke .

I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA (STRUČNA SPREMA I LITERATURA)

Materijalni uslovi

Nastava treba da se odvija u srazmjerno velikom, provjetrenom i zvučno izolovanom prostoru.

Učionica mora biti opremljena:

- AV-sredstvima (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);
- Kompjuterom;
- Klavirom (pijanino, klavijature);
- Orfovim instrumentima;
- Muzičkom literaturom (književna i zvučna);
- Projektorom;
- Bluetooth zvučnikom.

Okvirni spisak djela za slušanje

1. Gustate et videte – gregorijanski koral
2. Kir Stefan Srbin: Ninja sili
3. Dostojno jest – vizantijski napjev
4. Perotinus Magnus: Alleluia nativitatis
5. Ričard "Lavlje srce": Ona koja voli ne kaže zašto, balada
6. Gijom de Mašo: Messe de Nostre Dame, Kyrie
7. Guido D Arezzo: Himno San Juan Bautista
8. Jakob Galus: Ecce quomodo moritur iustus
9. Đovani Pjerluiđi da Palestrina: Missa papae Marcelli, Kyrie
10. Orlando di Laso: a) Matona mia cara
b) Echo-Lied
11. Džon Daulend: Fantazija za lautu
12. Klaudio Monteverdi: Orfej, rečitativ
13. Klaudio Moneverdi: Arijadnina tužbalica
14. Klaudio Monteverdi: Večernje – Audi coelum
15. Henri Persl: Didona i Enej, tužbalica Didone
16. Arkandelo Koreli: Končerto grosso g-mol, Pastorale
17. Antonio Vivaldi: Četiri godišnja doba – Proljeće
18. Antonio Vivaldi: Četiri godišnja doba – Jesen
19. Đuzepe Tartini: Sonata g-mol, Đavolji triler
20. Đirolamo Freskobaldi: Toccata prima za čembalo
21. Johan Sebastijan Bach: Pasija po Mateji
a) Koral iz Pasije
b) arija alta Erbarme dich
22. Johan Sebastijan Bach: Tokata i fuga d-mol
23. J.S. Bah: Brandenburški koncert br.3
24. J.S. Bah: Sonata g-mol za solo violinu, Adađo i fuga
25. J.S. Bah: Koncert E-dur za čembalo i gudače, I stav
26. J.S. Bah: Misa h-mol, Crucifixus i Et resurrexit
27. G.F. Hendl: Ariodante, II čin, 2. slika

28. G.F. Hendl: Koncert G-dur, za čembalo solo
29. G.F. Hendl: Mesija, Haleluja
30. G.F. Hendl: Muzika na vodi
31. G.F. Hendl: Muzika za vatromet, uvertira
32. G.F. Hendl: Sarabanda
33. Fransoa Kupren: III kraljevski koncert, Prelid i Alemanda
34. Žan Filip Ramo: Kokoška
35. Domenico Skarlatti: Sonate D-dur, d-mol i C-dur
36. Karl Filip Emanuel Bah: Trio G-dur, III stav
37. Luiđi Bokerini: Koncert za violončelo B-dur, II stav
38. Đovani Batista Pergolezi: Služavka gospodarica, arija Serpine
39. Kristof Vilibald Gluk: Orfej i Euridika, arija Orfeja iz III čina
40. F.J. Hajdn: Gudački kvartet C-dur, Carski, II stav
41. F.J. Hajdn: Simfonija br.104, D-dur, Londonska, I stav
42. V.A. Mocart: Mala noćna muzika, IV stav
43. V.A. Mocart: Simfonija br.40, g-mol, IV stav
44. V.A. Mocart: Figarova ženidba
  - a) arija Grofice iz II čina
  - b) arija Figara iz I čin
45. V.A. Mocart: Čarobna frula, arija Kraljice noći
46. V.A. Mocart: Don Đovani, završna scena
47. V.A. Mocart: Rekvijem, Lakrimoza
48. L.v. Betoven: V simfonija, c-mol, I stav
49. L.v. Betoven: IX simfonija, d-mol, IV stav
50. L.v. Betoven: Mjesečeva sonata, I stav
51. L.v. Betoven: Patetična sonata, I stav
52. L.v. Betoven: Za Elizu
53. Franc Šubert: VIII simfonija, h-mol, Nedovršena, I stav
54. F. Šubert: Bauk, solo-pjesma op.1
55. F. Šubert: Ave Maria
56. F. Šubert: Fantazija-emprompti cis-mol, op.66
57. Feliks Mendelson: Pjesma bez riječi fis-mol, op.30 br.6
58. Feliks Mendelson: San ljetne noći, op.61 br.9, Svadbeni marš
59. Feliks Mendelson: Koncert za violinu i orkestar e-mol, I stav
60. Robert Šuman: Karneval, op.9 - br.11, 12, 16, 20;
61. Robert Šuman: Sanjarenje
62. Johan Štraus: Opereta Slijepi miš, finale
64. Johan Štraus: Radecki marš
65. Johanes Brams: Mađarska igra br.5, br.6;
66. Johanes Brams: Uspavanka
67. Hektor Berlioz: Fantastična simfonija
68. Franc List: Prelidi, simfonijska poema
69. Franc List: Liebestraum
70. Franc List: La Campanella
71. Đoakino Rosini: Seviljski berberin
  - a) arija Figara
  - b) kavatina Rozine

72. Vinčenco Belini: Norma
73. Đoakino Rosini: Viljem Tel, uvertira
74. Đuzepe Verdi: Travijata, Vinska pjesma
75. Đuzepe Verdi: Trubadur, hor cigana
76. Đuzepe Verdi: Rigoletto, Žena je varljiva
77. Đuzepe Verdi: Aida, Trijumfalni marš
78. Đuzepe Verdi: Nabuko, Hor Jevreja
79. Žorž Bize: Karmen
  - a) Uvertira
  - b) Habanera
  - c) Pjesma toreadora
  - d) Segedilja
80. Rihard Vagner: Loengrin, Svadbeni marš
81. Rihard Vagner: Valkira, Kas Valkira
82. Karl Maria von Veber: Čarobni strijelac, Hor lovaca III čin
83. Aleksandar Borodin: Knez Igor
  - a) arija Igora iz II čina
  - b) Polovetske igre
84. Modest Musorgski: Slike sa izložbe, Promenada, Gnom, Velika kijevska kapija
85. Nikolaj Rimski Korsakov: Bumbarov let
86. Petar Čajkovski: Labudovo jezero, Igra labuda
87. Petar Čajkovski: Krcko oraščić
  - a) Ples šećerne vile
  - b) Valcer cvijeća
88. Petar Čajkovski: Koncert za klavir i orkestar b-mol
89. Frederik Šopen: a) Mazurka a-mol, op.17 br.4
  - b) Poloneza As-dur, op.40 br.1
  - c) Minutni valcer
90. Antonjin Dvoržak: Simfonija iz novog svijeta IV stav
91. Antonjin Dvoržak: Slovenska igra g-mol, op.46 br.8
92. Bedžih Smetana: Moja domovina - Vltava
93. Sergej Rahmanjinov: Prelid g-mol, op.23 br.5
94. Jan Sibelijus: Finlandija, simfonijska poema op.26
95. Stevan St. Stojanović Mokranjac: IX Rukovet
96. Stevan St. Mokranjac: Liturgija Sv. Jovana Zlatoustog
97. Klod Debisi: Potonula katedrala
98. Klod Debisi: Popodne jednog fauna
99. Klod Debisi: Arabeska br.1
100. Klod Debisi: Sonata za flautu, violu i harfu
101. Moris Ravel: Bolero
102. Moris Ravel: Španska rapsodija
103. Igor Stravinski: Petruška, 2. slika
104. Igor Stravinski: Posvećenje proljeća – Žrtvena igra
105. Igor Stravinski: Žar ptica
106. Sergej Prokofjev: Klasična simfonija D-dur, I stav
107. Bendžamin Britn: Jednostavna simfonija, II stav
108. Bendžamin Britn: Vodič kroz orkestar

109. Bendžamin Britn: Obredne pjesme – Balulalow
110. Sergej Prokofjev: Romeo i Julija, završna scena
111. Karl Orf: Carmina Burana, O Fortuna
112. Bela Bartok: Allegro barbaro
113. Bela Bartok: Koncert za orkestar, II i IV stav
114. K. Sen-Sans: Karneval životinja - Akvarijum
115. Kšištof Penderecki: Threnos, Tužbalica u spomen žrtava Hirošime
116. A. Pjacula: Tango
117. Stevan Hristić: Ohridska legenda - Igra Grlica
118. Borislav Tamindžić: Oj đevojko Milijana
119. Žarko Mirković: Musica Sioranu
120. Senad Gačević: Tevba
121. Džordž Geršvin: Rapsodija u plavom
122. Dž. Geršvin: Summertime
123. Dž. Geršvin: Amerikanac u Parizu
124. Elvis Prisli: Viva Las Vegas
125. Bitlsi: Yesterday
126. Abba: Mamma Mia
127. Rolingstounsi: I can't get no
128. Led Zeppelin: Stairway to Heaven
129. Kvin: Bohemian Rhapsody
130. Pink Flojd: Another Brick in the Wall
131. Nirvana: Smells like teen Spirit
132. Metalika: Nothing else matters
133. Henri Mancini: Pink Panter
134. Enio Morikone: Bilo jednom u Americi, Kum
135. Džon Vilijams: Star Wars, Supermen, Indijana Džons, Hari Poter
136. Hans Cimer: Nemoguća misija

TV emisije:

1. Zorica Mrvaljević, *Crnogorska muška narodna nošnja*, ur. Tanja Piperović, Obrazovni program RTVCG. dostupno na https://www.youtube.com/watch?v=3dQT_0BGxTA&feature=youtu.be (pristupljeno 10.2.2020)
2. Zorica Mrvaljević, *Crnogorska muška narodna nošnja*, ur. Tanja Piperović, Obrazovni program RTVCG. dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=8JlWlnl6STg&feature=youtu.be> (pristupljeno 10.2.2020)

Literatura

1. Predmetni program **Muzička kultura** za osnovnu školu (2018), Podgorica, Zavod za školstvo Crna Gora,
2. Predmetni program **Muzička radionica** za osnovnu školu (2019), Podgorica, Zavod za školstvo Crna Gora,
3. Predmetni program **Muzička umjetnost** za gimnaziju (2010), Podgorica, Zavod za školstvo Crne Gore,
4. Predmetni program **Muzika – moj jezik** za gimnaziju, Podgorica, Zavod za školstvo Crne Gore,
5. Vujović, S. Backović, A. (2018), *Razvoj socijalnih i emotivnih vještina u osnovnoj školi MOJE VRIJEDNOSTI I VRLINE vodič kroz nastavne programe*, Podgorica, Zavod za školstvo Crne Gore

6. Nastavni kurikulum nastavnog programa Glazbena kultura i Glazbena umjetnost-prijedlog (2016)
Cjelovita kurikularna reforma, Zagreb;
7. Zavod RS za školstvo, PK za GVZ, Ljubljana, oktober 2007. god. – PREDLOG UČNEGA NAČRTA ZA
PREDMET GLAZBENA VZGOJA V OSNOVI ŠOLI

U izradi Predmetnog programa korišćen je prethodno važeći Predmetni program zasnovan na ciljevima. Pored naših u izradi Predmetnog programa konsultovani su i predmetni programi iz država u regionu: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Srbija.

Predmetni program **MUZIKA – MOJ JEZIK, izborni predmet** za III i/ili IV razred opšte gimnazije, uradila je Komisija u sljedećem sastavu:

Mr Tatjana Krkeljić, predsjednica
Tina Janković, članica
Bojana Nenezić, članica

Nacionalni savjet za obrazovanje na sjednici održanoj 24. jula 2020. godine, utvrdio je Predmetni program **MUZIKA – MOJ JEZIK**, izborni predmet za III i/ili IV razred opšte gimnazije.